

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292. Ефективна економіка. 2025. № 11.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2025.11.113>

УДК 338.012:338.45(477):355.01

К. Д. Семенова,

к. е. н., доцент, доцент кафедри обліку, аналізу та аудиту,

Одеський національний економічний університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1613-7218>

О. А. Борцайкіна,

здобувач другого рівня вищої освіти спеціальності

ДІ «Облік і оподаткування»,

Одеський національний економічний університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0009-2430-1266>

АНАЛІЗ ДОБУВНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ У ПЕРІОД ВІЙНИ

K. Semenova,

PhD in Economics, Associate Professor,

Associate Professor of the Department of Accounting, Analysis and Auditing,

Odesa National Economic University

O. Bortsaikina,

Master's degree student in specialty DI «Accounting and taxation»,

Odesa National Economic University

ANALYSIS OF UKRAINE'S MINING INDUSTRY DURING THE WAR

У статті досліджено сучасний стан та тенденції розвитку добувної промисловості України в умовах воєнного часу. Визначено ключові зовнішні та внутрішні чинники, що впливають на діяльність підприємств, зокрема втрата виробничих потужностей, логістичні труднощі, енергетична нестабільність і зниження інвестиційної активності. Проаналізовано виробничі та фінансові результати, що відображають адаптацію гірничо-збагачувальних комбінатів Групи «Метінвест» до нових умов господарювання. Встановлено, що, попри значні виклики, підприємства галузі демонструють позитивні тенденції, пов'язані з модернізацією виробничих потужностей, упровадженням енергоефективних технологій та диверсифікацією ринків збуту. Підкреслено, що не зважаючи на військові дії та воєнний стан в Україні, добувна галузь залишається одним із ключових драйверів національної економіки, а її подальший розвиток має ґрунтуватися на поєднанні індустріального зростання із принципами сталого розвитку.

The article examines the current state and development trends of Ukraine's mining industry during the war. It identifies key external and internal factors affecting the sector's performance, including the loss of production capacities, logistical challenges, energy instability, and declining investment activity. Using the case of Metinvest Group's mining and processing plants, the study analyzes production and financial results that reflect enterprises' adaptation to new economic realities. Despite significant challenges, the industry demonstrates positive trends associated with modernization of production facilities, implementation of energy-efficient technologies, and diversification of sales markets. It is emphasized that, even under difficult conditions, the mining industry remains one of the key drivers of the national economy, and its further development should be based on combining industrial growth with the principles of sustainable development.

In the context of the ongoing war, the Ukrainian mining sector faces an unprecedented combination of global and local challenges. The destruction of infrastructure, occupation of resource-rich territories, energy shortages, and disruptions in logistics have substantially weakened production stability. At the same time, the sector demonstrates resilience through modernization initiatives, investment projects, and integration of sustainable energy solutions. These circumstances make it crucial to analyze the current state of the mining industry, identify the main factors shaping its performance, and assess its prospects for recovery and long-term development. The study revealed that the war has caused a sharp decline in mining production in Ukraine due to disrupted logistics, reduced exports, and limited investment. However, despite these challenges, the industry demonstrates gradual adaptation through technological modernization, resource optimization, and reorientation toward domestic demand. The findings highlight the need for comprehensive state support and targeted recovery strategies to restore the mining sector's stability and ensure its long-term resilience in the post-war economy.

Ключові слова: *добувна промисловість, гірничозбагачувальні комбінати, аналіз, динаміка, воєнний період.*

Keywords: *extractive industry, mining and processing plants, analysis, dynamics, wartime period*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Сучасні світові тенденції демонструють необхідність балансу між індустріальним прогресом та принципами сталого розвитку. Традиційна модель добувної промисловості, що орієнтована на інтенсивне використання природних ресурсів, поступово трансформується у напрямі впровадження «зелених» технологій. Такі підходи орієнтовані на зниження екологічного навантаження, раціональне використання сировини та повторне залучення відходів у виробничі цикли. Водночас, попри стрімкий розвиток

альтернативних джерел енергії та інновацій у сфері енергозбереження, світова економіка залишається значною мірою залежною від видобутку корисних копалин. Це пояснюється тим, що технологічний прогрес не усуває потребу у видобутку, а лише змінює структуру попиту: замість вугілля зростає потреба в літії, нікелі та рідкоземельних металах.

В українських реаліях добувна промисловість переживає вплив подвійного тиску – світових структурних змін та внутрішніх викликів. Поряд із загальносвітовими тенденціями переходу до сталого розвитку, наша держава вимушена долати наслідки воєнних дій, енергетичної нестабільності та скорочення інвестиційної активності. Зокрема, значна частина шахт та підприємств галузі зазнали руйнувань або затоплення, що призвело до втрати виробничих потужностей і деградації екологічного стану територій. Хоча активізація міжнародного співробітництва, зокрема у межах спільних ініціатив із США щодо розвідки рідкісноземельних металів, дає певні надії на посилення ресурсного потенціалу, однак більшість стратегічних питань розвитку галузі залишаються невирішеними. Саме тому важливим є ґрунтовний аналіз сучасного стану добувної промисловості України, що дасть змогу об'єктивно оцінити її потенціал, окреслити ключові проблеми та сформулювати орієнтири для подальшого розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми розвитку гірничодобувного комплексу України та його впливу на економічну безпеку держави активно розглядаються у працях вітчизняних науковців. Зокрема, Т. Власюк [1] зазначає, що пріоритетами державної економічної політики у сфері розвитку галузі мають бути стабілізація та розширення позицій на світових ринках, диверсифікація напрямів експорту, модернізація виробничої інфраструктури та розроблення державних програм реформування гірничо-металургійного комплексу. У свою чергу, у монографії С. Довгого, О. Трофимчука, М. Коржнева, Є. Яковлева та ін. [2] акцентується увага на тому, що довготривала сировинна орієнтація економіки України призвела до виснаження мінерально-сировинної бази та посилення енергетичної залежності від імпорту. Науковці підкреслюють, що за таких умов неможливо забезпечити сталий розвиток без ефективного моніторингу стану

мінерально-сировинних ресурсів і зниження негативного екологічного впливу підприємств галузі. Таким чином, наявні дослідження створюють теоретичне підґрунтя для аналізу сучасного стану гірничодобувної промисловості України та визначення основних чинників, які впливають на її динаміку.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є аналіз стану та особливостей функціонування гірничодобувних підприємств України в умовах воєнного стану, з'ясування впливу зовнішніх і внутрішніх чинників на їх виробничо-фінансові результати, а також окреслення тенденцій їх відновлення та адаптації до сучасних економічних реалій.

Виклад основного матеріалу дослідження. Добувна промисловість є одним із важливих секторів національної економіки України, що забезпечує стійкість виробничих циклів у металургії, енергетиці, машинобудуванні та будівництві. Її стратегічне значення полягає у формуванні ресурсної бази для подальших етапів промислової переробки, створенні проміжних і кінцевих продуктів, а також у підтримці оборонно-промислового потенціалу держави. У сучасних умовах галузь виконує роль фундаменту для відновлення виробничої інфраструктури та розвитку енергетичної незалежності, що є ключовими передумовами економічної стабільності країни.

Відповідно до статті 1 Гірничого закону України [3], гірнича (гірничодобувна) промисловість – це комплекс галузей важкої промисловості, пов'язаний із розвідуванням родовищ корисних копалин, їх видобутком із надр землі та збагаченням. Гірниче підприємство, у свою чергу, є цілісним технічно й організаційно відокремленим майновим комплексом, що забезпечує видобуток корисних копалин і експлуатацію об'єктів із використанням спеціалізованих технологій – шахт, рудників, кар'єрів, копалень, збагачувальних фабрик тощо.

Структура гірничодобувної промисловості України охоплює підприємства з видобутку руд чорних і кольорових металів, інших мінеральних та не мінеральних корисних копалин, а також будівельних матеріалів. До широкомасштабної війни Україна входила до числа лідерів із найбільш потужною мінерально-сировинною базою, володіючи значними

запасами залізної руди, титану, марганцю, каоліну, графіту, урану та вугілля [1, с. 92]. Залягання цих ресурсів мають чітко виражену географічну специфіку: Криворізький залізорудний басейн забезпечує переважну частину видобутку залізної руди, Донбас історично спеціалізувався на вугільній промисловості, а Полтавська область стала центром розвитку гірничо-збагачувальних комбінатів, орієнтованих на сучасні технології переробки мінеральної сировини [2, с. 28].

Попри високий природно-ресурсний потенціал, сучасний стан гірничодобувної промисловості визначається низкою викликів, зокрема військовою агресією, що спричинила втрату окремих родовищ, руйнування інфраструктури, ускладнення логістики та зменшення інвестиційної активності. Бойові дії призвели до зупинки багатьох шахт Донбасу, що скоротило обсяги видобутку вугілля, тоді як підприємства центральних і західних регіонів частково компенсували втрати у рудному сегменті [4].

Згідно дослідження Геологічної служби США, до війни Україна була одним із світових лідерів за видобутком низки мінералів (зокрема, рутилу, титану, залізної руди в глобальному виробництві); це визначає стратегічну роль її мінеральних ресурсів у відновленні й поствоєнній політиці [5].

Незважаючи на складні обставини, викликані воєнними діями, гірничодобувна промисловість зберігає ключову роль у виробничо-економічній системі України. Це продемонстровано на рисунках 1 та 2, що розкривають структуру експорту товарів України у 2024 році.

Рис. 1. Експорт товарів з України у 2024 р.

Джерело: побудовано за даними [6]

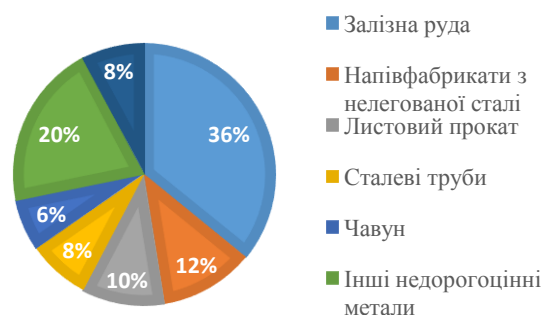

Рис. 2. Структура експорту чорної металургії у 2024 р.

Джерело: побудовано за даними [6]

Металургійний комплекс, який базується саме на продукції гірничодобувних підприємств, забезпечив у 2024 році близько 15% експортних доходів держави, а саме 6,4 млрд дол. США, у тому числі за рахунок залізної руди у сумі 2,8 млрд дол. і сталі – 2,4 млрд дол. США [6]. Тоді як інші види сировини переважно використовувалися на внутрішньому ринку: вугілля – в енергетиці та коксохімії, марганець і уран – у металургійній і ядерній промисловості.

Динаміка видобутку та реалізації основних мінеральних ресурсів протягом останніх років характеризується нестійкими тенденціями. Розглянемо на рис. 3 зміну обсягів реалізації продукції добувної промисловості України за 2019-2025 рр.

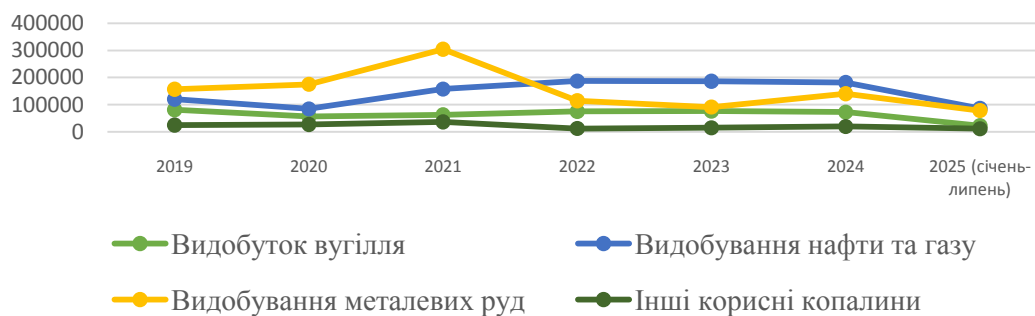

Рис. 3. Динаміка обсягу реалізації продукції добувної промисловості в Україні, млн грн

Джерело: побудовано за даними [7]

До 2021 року спостерігалось різке зростання видобутку металевих руд, зокрема залізної руди та марганцю, обумовленого високими цінами на металеві руди та розширення промислового виробництва. Однак, у 2022 році галузь зіткнулася з різким спадом, насамперед у рудному сегменті. Втрата доступу до частини родовищ, блокування портів і порушення транспортно-логістичної інфраструктури різко зменшили обсяги виробництва, особливо в регіонах, наближених до зони бойових дій. Водночас енергетичний напрям продемонстрував протилежну тенденцію: видобуток нафти й газу поступово зростав завдяки державній політиці енергетичної незалежності, інвестиціям у розроблення нових родовищ та скороченню імпортозалежності. Вугільна

промисловість зберегла відносну стабільність і навіть зазнала незначного підйому внаслідок підвищення внутрішнього попиту на паливо під час енергетичної кризи. Починаючи з 2024 року, у добувному секторі спостерігається тенденція відновлення показників довоєнних років, що зумовлено адаптацією підприємств до нових логістичних умов, переорієнтацією на внутрішній ринок та зростанням потреб у сировині для енергетичного й оборонно-промислового комплексів.

Основний обсяг реалізованої продукції гірничодобувної промисловості України формується кількома великими компаніями, серед яких Метінвест, Ferrexpo, ArcelorMittal Кривий Ріг, ДТЕК та Нафтогаз України. Саме вони визначають стратегічні тенденції галузі, забезпечуючи більшу частину видобутку металевих руд, вугілля, нафти й природного газу.

Серед виробників залізорудного напрямку провідні позиції посідає Група «Метінвест», дослідження діяльності якої дозволить оцінити стан гірничодобувної галузі України в цілому. Структура компанії охоплює підприємства в Україні, ЄС та США, які формують замкнутий виробничий цикл – від видобутку залізорудної сировини й коксівного вугілля до виробництва напівфабрикатів і готової металопродукції. Керуюча компанія ТОВ «Метінвест Холдинг» координує діяльність підприємств гірничорудної, металургійної, коксохімічної та трубної галузей, забезпечуючи ефективне управління всіма ланками виробничого ланцюга [8].

Однак, війна суттєво вплинула на структуру та ефективність функціонування групи. Втрата ключових активів у Маріуполі – комбінатів «Азовсталь» і ММК імені Ілліча, які у 2021 році виробили понад 8,6 млн т сталі (близько 90% обсягів групи) – зруйнувала вертикальну інтеграцію компанії. До війни ці підприємства були ядром металургійного виробництва Метінвесту, отримуючи на переробку до 40% залізорудної сировини, видобутої на комбінатах у Дніпропетровській області, що забезпечувало формування значного експортного потенціалу компанії [8].

Попри втрати, група зуміла зберегти операційну стійкість і продовжує становити основу українського експорту залізорудної продукції. Понад 60%

концентрату постачається до Китаю, а також до країн Північної та Південно-Східної Європи. Близько 70% металопрокату реалізується на зовнішніх ринках, зокрема до країн ЄС, Близького Сходу та США, тоді як частка внутрішнього ринку становить близько третини. Разом із тим, головними викликами для компанії залишаються кадровий дефіцит (15 – 20% персоналу) та нестабільність безпекового середовища, що зумовлює необхідність постійної адаптації операційних процесів до умов воєнного часу [9].

Отже, для того щоб дослідити гірничодобувний сегмент діяльності Групи «Метінвест» та оцінити її внесок у розвиток галузі, доцільно розглянути роботу її ключових гірничо-збагачувальних підприємств, які формують основу видобутку та первинної переробки сировини. Українська добувна група компанії представлена Інгулецьким, Північним та Центральним гірничо-збагачувальними комбінатами, а також Покровською вугільною групою, що забезпечує виробництво коксівного вугілля. Сукупно ці підприємства утворюють замкнутий цикл видобутку та збагачення сировини, необхідної для металургійного виробництва групи [8].

Інгулецький ГЗК спеціалізується на видобутку та переробці залізистих кварцитів Інгулецького родовища, розташованого в південній частині Криворізького залізрудного басейну. Технологічна схема підприємства побудована на циклічно-поточному принципі, що поєднує гірничотранспортні, дробильно-збагачувальні комплекси та допоміжні цехи. Розвинена система кар'єрного, автомобільного й залізничного транспорту забезпечує безперервність виробничого процесу, а збагачувальні фабрики та цех магнітно-флотаційного збагачення формують товарний концентрат високої якості, який надходить як на внутрішні, так і на зовнішні ринки [10].

Північний ГЗК, розташований у північній частині Кривого Рогу, є одним із найбільших гірничо-збагачувальних комбінатів Європи. Підприємство має повний цикл підготовки сировини – від видобутку кварцитів до виробництва залізрудного концентрату та окатишів різного вмісту заліза. Наявність власних збагачувальних і грудкувальних фабрик забезпечує гнучкість технологічного процесу [10].

Центральний ГЗК вирізняється комбінованим способом видобутку – відкритим і підземним, що дозволяє ефективно використовувати запаси магнетитових кварцитів. Підприємство виробляє концентрат і окатиші підвищеного вмісту заліза, які здебільшого експортуються до європейських країн [10].

Важливим елементом гірничодобувного сегмента є Покровська вугільна група, що об'єднує шахтоуправління «Покровське» та Свято-Варваринську збагачувальну фабрику. Комплекс спеціалізується на видобутку та збагаченні коксівного вугілля – стратегічної сировини для металургії. Висока якість вугілля забезпечує виробництво коксу, необхідного для сталеплавильного виробництва групи [10]. Проте наприкінці 2024 р. діяльність Покровської вугільної групи була тимчасово призупинена через ускладнення безпекової ситуації та дефіциту електроенергії. Компанія спрямувала ресурси на евакуацію працівників, перенавчання персоналу та часткове заміщення українського вугілля поставками з американської United Coal Company, що також входить до Групи «Метінвесту» [8].

Розглянемо у таблиці 1 виробничі показники діяльності у 2024 році вище наведених гірничих комбінатів Групи «Метінвест» для визначення реального стану добувного сегменту.

Таблиця 1. Виробничі показники діяльності підприємств Групи «Метінвест» у 2024 році

Гірничодобувні підприємства групи «Метінвест»	Річні потужності виробництва окатків, млн т	Річні потужності виробництва залізорудного концентрату, млн т	Річні потужності виробництва вугільного концентрату, млн т	Балансові запаси руди, млрд т	Примітки
Інгулецький ГЗК	14,5	-	-	1,2	Простій з літа 2024 р.
Північний ГЗК	11,0	14,0	-	2,9	-
Центральний ГЗК	2,2	6,0	-	0,5	-
Покровська вугільна група	-	-	2,4	0,2	Призупинена діяльність

Джерело: сформовано за даними [8]

Виробничі показники групи «Метінвест» у 2024 році свідчать про нерівномірність завантаження потужностей і значний вплив макроекономічних чинників на діяльність підприємств. Інгулецький ГЗК залишався одним із найпотужніших підприємств групи з річною потужністю виробництва окатків 14,5 млн т, проте з літа 2024 року перебуває у простої. За інформацією «Метінвесту», серед ключових причин призупинення роботи є висока вартість електроенергії та її доставки, зростання залізничних тарифів, завищені портові збори, а також акциз у ціні дизеля, який майже на чверть формує його вартість. При цьому цей акциз сплачують навіть кар'єрні самоскиди, що не користуються автошляхами [9]. Сукупність цих факторів значно підвищує собівартість продукції та робить продовження діяльності нерентабельним. Північний ГЗК продемонстрував у 2024 році найбільш стабільні показники діяльності порівняно з іншими ГЗК – 11,0 млн т потужності з виробництва окатків та 14,0 млн т з виробництва залізорудного концентрату при балансових запасах 2,9 млрд т. Це дозволило підприємству залишитися ключовою ланкою у забезпеченні сировинних потреб металургійного комплексу. Центральний ГЗК, маючи менші результати видобутку (2,2 млн т окатків та 6,0 млн т залізорудного концентрату) порівняно з Північним і Інгулецьким, продовжує роботу, зберігаючи стабільність навіть у складних умовах. Покровська вугільна група, яка спеціалізується на видобутку вугілля, мала річну потужність 2,4 млн т вугільного концентрату та балансові запаси 0,2 млрд т, проте її діяльність як вже зазначалось раніше наразі призупинена.

Отже, аналіз виробничих показників підприємств групи «Метінвест» за 2024 рік дає підстави зробити декілька висновків. По-перше, структура виробничих потужностей групи залишалась диверсифікованою, що забезпечувало її присутність як у секторі видобутку залізної руди, так і у вугільній промисловості. По-друге, простій Інгулецького ГЗК є показовим прикладом того, як фіскальна політика може призвести до тимчасової зупинки навіть стратегічних підприємств у період війни. Що, у свою чергу,

негативно впливає на обсяг видобутку залізорудної сировини в цілому по країні, на експортний потенціал галузі і безпосередньо на оборонно-промисловий комплекс. По-третє, відносна стабільність Північного та Центрального ГЗК демонструє здатність компанії зберігати виробничу гнучкість, оптимізуючи потоки сировини між діючими активами. Це підтверджує ефективність вертикально інтегрованої моделі управління, що дозволяє компенсувати втрати окремих підприємств за рахунок інших підрозділів.

Для загальної оцінки результатів діяльності гірничодобувних підприємств групи розглянемо у таблиці 2 їх фінансові показники за 2023-2024 рр.

Таблиця 2. Фінансові показники гірничодобувних підприємств групи Метінвест у 2023-2024 рр.

Показники	Інгулецький ГЗК			Північний ГЗК			Центральний ГЗК			Покровська вугільна група		
	2023	2024	Т _{пр.} %	2023	2024	Т _{пр.} %	2023	2024	Т _{пр.} %	2023	2024	Т _{пр.} %
Чистий дохід від реалізації, млн грн	8474,3	7793,7	-8,0	19925,1	28960,2	45,3	9852,8	15830,0	60,7	43777,6	42004,7	-4,0
Чистий прибуток, млн грн	-167,2	-1317,9	688,1	866,1	1338,2	54,5	-1326,7	-648,0	-51,2	10958,4	2181,3	-80,1
Кількість персоналу, осіб	3123,0	2681,0	-14,2	4802,0	4596,0	-4,3	3808,0	3484,0	-8,5	5824,0	4544,0	-22,0
Продуктивність праці, млн грн/особа	2,7	2,9	7,1	4,1	6,3	51,9	2,6	4,5	75,6	7,5	9,2	23,0
Вартість активів, млн грн	41360,1	41839,5	1,2	48922,0	58872,2	20,3	20727,1	27200,2	31,2	82345,2	84208,1	2,3
Основні засоби, млн грн	8461,9	14758,4	74,4	13674,2	22920,4	67,6	6171,5	10318,8	67,2	21287,6	20618,9	-3,1
Довгострокові зобов'язання, млн грн	1543,8	2603,3	68,6	1931,8	4099,5	112,2	1090,4	1882,7	72,7	22507,9	2458,4	-89,1
Поточні зобов'язання, млн грн	20865,1	15686,7	-24,8	31075,3	28310,3	-8,9	8545,8	11108,9	30,0	27406,7	50404,1	83,9
Власний капітал, млн грн	18951,2	23549,5	24,3	15914,8	26462,5	66,3	11090,9	14208,7	28,1	32430,6	31345,6	-3,3

Джерело: сформовано за даними [8]

Аналіз показав, що у 2024 році порівняно з 2023 роком найбільш позитивна динаміка фінансових показників діяльності спостерігається на Північному та Центральному ГЗК, тоді як Інгулецький і Покровська вугільна група залишаються під впливом простоїв і обмеженого функціонування.

Чистий дохід на Північному ГЗК зріс на 45% і становив 28,9 млрд грн. Подібну тенденцію демонструє Центральний ГЗК, де реалізація продукції збільшилась більш ніж на 60% і становила 15,8 млрд грн. Натомість Інгулецький ГЗК, який тимчасово призупинив діяльність, та Покровська вугільна група зафіксували скорочення доходів на 8% і 4%, що склало 7,8 млрд грн і 42 млрд грн відповідно. Динаміка чистого прибутку також підтверджує розрив між підприємствами. Північний ГЗК суттєво наростив прибутковість завдяки продовженню роботи кар'єрів, збагачувальної фабрики, а також впровадженню двох нових газових енергогенераторів і частковому переходу на власні джерела живлення. Тоді як Центральний лише зменшив розмір збитку, не досягнувши повного відновлення, через призупинення видобутку на двох кар'єрах і завантаженні збагачувальної фабрики на 80% [9]. Натомість Інгулецький ГЗК збільшив збиток у 7 разів, що зумовлено простоями, а у Покровської групи фінансові результати впали через зупинку шахт і збереження соціальних зобов'язань перед працівниками.

Зміна чисельності персоналу відображає загальну тенденцію при наявних складних умовах: у всіх підприємств спостерігається скорочення штату, що, з одного боку, зменшує витрати, але з іншого – збільшує навантаження на працівників. Тому зростання продуктивності праці, яке зафіксовано на всіх ГЗК, може не бути ознакою технологічної ефективності.

Показники вартості активів і основних засобів свідчать про концентрацію інвестицій у тих підприємствах, які продовжують роботу. У Північного та Центрального ГЗК обсяг активів зріс на 20% і 30% відповідно, у тому числі на обох зросла вартість основних засобів більш ніж на 67%. Це зумовлено модернізацією виробничих потужностей та реалізацією

інвестиційних проєктів, зокрема побудова установки для згущення відходів [8]. Ці процеси фінансуються за рахунок зростання довгострокових зобов'язань, що збільшилися більш ніж удвічі на Північному ГЗК і на 70% на Центральному ГЗК. Натомість Інгулецький ГЗК, попри простій, також зафіксував приріст вартості основних засобів на 74% – це відображає незавершені інвестиційні проєкти, профінансовані ще до зупинки. У Покровської групи, навпаки, відбувається скорочення активів і накопичення поточних боргів, що є прямим результатом заморожених операційних процесів.

Зростання власного капіталу у діючих ГЗК свідчить про стабілізацію фінансової структури: прибуток частково реінвестується у розвиток, а збільшення активів підкріплюється власними джерелами фінансування. У підприємств, що простоюють, спостерігається поступове зниження капіталу.

Фахівці Європейського банку реконструкції та розвитку відмічають, що для України відкриваються нові можливості інвестицій у сектори критичних та стратегічних мінералів; міжнародні інституції (EBRD, World Bank та ін.) вже працюють над ініціативами для залучення інвестицій і реформ [11].

Висновки та перспективи подальших досліджень у даному напрямі.

Гірничодобувні підприємства України в умовах воєнного часу проходять складний етап структурної перебудови, зумовлений як прямими втратами виробничих потужностей, так і трансформацією ринкових умов. Зокрема, на підприємствах Групи «Метінвест» простежується, що збереження стабільності стало можливим завдяки гнучкій адаптації підприємств до нових економічних реалій, переорієнтації логістичних маршрутів, частковій диверсифікації ринків збуту та залученню зовнішнього фінансування для модернізації виробничих процесів. Поступове відновлення виробництва на Північному ГЗК, інвестиції у згущення відходів та встановлення енергогенераторів свідчать про прагнення підприємства до енергонезалежності, зниження собівартості продукції та поступового впровадження принципів сталого розвитку. Водночас простої Інгулецького

ГЗК і часткове завантаження Центрального ГЗК підкреслюють глибину проблеми енергетичної та логістичної залежності цих підприємств.

Отже, результати дослідження демонструють, що нинішній стан добувної промисловості є відображенням адаптації підприємств до кризових умов за рахунок внутрішніх резервів, інвестиційної активності та оптимізації виробництва. Перспективи подальших наукових досліджень у цьому напрямі будуть полягати в аналізі необхідних комплексних рішень для довгострокової стабільності та відновлення довоєнних обсягів шляхом підвищення ефективності енергозабезпечення, тарифної політики, логістики та відновлення трудового потенціалу.

Література

1. Власюк Т. О. Металургійна галузь України на світовому ринку: проблеми та пріоритети. *Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту*. 2016. № 3. С. 91–103.
2. Моніторинг мінерально-сировинної бази України та екологічного стану територій її гірничодобувних регіонів у контексті забезпечення їх сталого розвитку: монографія / С. О. Довгий, О. М. Трофимчук, М. М. Коржнев (наук. ред.), Є. О. Яковлев та ін. К.: Ніка-Центр. 2019. 149 с.
3. Гірничий закон України: Закон України від 06.10.1999 №1127-XIV: станом на 28.03.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1127-14#Text> (дата звернення: 25.10.2025).
4. О. Северін. Звіт із проведення цілеспрямованого дослідження щодо систематизації даних та джерел екологічної небезпеки для Донецької та Луганської областей. *Організація Об'єднаних Націй*. 2020. URL: <https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/migration/ua/report-donetsk-luhansk-oblasts.pdf> (дата звернення: 25.10.2025).
5. U. S. Geological Survey (USGS). Mineral Commodity Summaries 2024 (annual report/data release). *U.S. Department of the Interior*. 2024. URL: pubs.usgs.gov (дата звернення: 25.10.2025).

6. Українська економіка у 2024 році. *Центр економічної стратегії*. 2025. URL: https://ces.org.ua/ukrainian_economy_in_2024 (дата звернення: 26.10.2025).
7. Обсяг реалізації промислової продукції в Україні у 2025 р. *Мінфін Медіа*. 2025. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/trade/prod> (дата звернення: 26.10.2025).
8. Річний звіт за 2024 рік. *Офіційний сайт ТОВ «Метінвест Холдинг»*. 2025. URL: https://metinvestholding.com/ua/ar2024/uploads/2025/07/metinvest-annual-report-2024_ua.pdf (дата звернення: 28.10.2025).
9. Ю. Риженков. Інтерв'ю CEO Групи «Метінвест» для Forbes. *Офіційний сайт ТОВ «Метінвест Холдинг»*. 2025. URL: <https://metinvestholding.com/ua/media/news/nasha-meta-zrobiti-metnvest-provdnim-svtovim-virobnikom-zeleno-stal-rozloge-ntervyu-seo-grupi-yurya-rizhenkova-dlya-forbes> (дата звернення: 01.11.2025).
10. Офіційний сайт ТОВ «Метінвест Холдинг». URL: <https://metinvestholding.com/ua> (дата звернення: 01.11.2025).
11. European Bank for Reconstruction and Development (EBRD). Transition Report 2024–25. *Country assessment: Ukraine (chapter on mining/metals & logistics)*. EBRD. 2025. URL: ebrd.com (дата звернення: 01.11.2025).

References

1. Vlasiuk, T. O. (2016), “The metallurgical industry of Ukraine in the world market: Problems and priorities”, *Scientific Bulletin of the National Academy of Statistics, Accounting and Audit*, vol. 3, pp. 91–103.
2. Dovhyi, S. O., Trofymchuk, O. M., Korzhnev, M. M. and Yakovliev, Ye. O. (2019), *Monitorynh mineral'no-syrovynnoi bazy Ukrainy ta ekolohichnoho stanu terytorij ii hirnychodobuvnykh rehioniv u konteksti zabezpechennia ikh staloho rozvytku* [Monitoring of the mineral resource base of Ukraine and the ecological state of its mining regions in the context of sustainable development], Nika-Center, Kyiv.

3. The Verkhovna Rada of Ukraine (1999), The Law of Ukraine “Mining Law of Ukraine”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1127-14#Text> (Accessed 25 Oct 2025).

4. Severin, O. (2020), “Report on the targeted study on systematization of data and sources of environmental hazards for Donetsk and Luhansk regions”, *United Nations*, available at: <https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/migration/ua/report-donetsk-luhansk-oblasts.pdf> (Accessed 25 Oct 2025).

5. U.S. Geological Survey (USGS) (2024), “Mineral Commodity Summaries 2024 (Annual report/data release)”, *U.S. Department of the Interior*, available at: <https://pubs.usgs.gov> (Accessed 05 Oct 2025).

6. Centre for Economic Strategy (2025), “Ukrainian economy in 2024”, available at: https://ces.org.ua/ukrainian_economy_in_2024 (Accessed 26 Oct 2025).

7. Minfin Media (2025), “Volume of industrial production sold in Ukraine in 2025”, available at: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/trade/prod> (Accessed 26 Oct 2025).

8. Metinvest Holding LLC (2025), “Annual report 2024”, available at: https://metinvestholding.com/ua/ar2024/uploads/2025/07/metinvest-annual-report-2024_ua.pdf (Accessed 28 Oct 2025).

9. Metinvest Holding LLC (2025), “Ryzhenkov, Y., CEO interview for Forbes”, available at: <https://metinvestholding.com/ua/media/news/nasha-meta-zrobiti-metnvest-provdnim-svtovim-virobnikom-zeleno-stal-rozloge-ntervyu-seo-grupi-yurya-rizhenkova-dlya-forbes> (Accessed 1 Nov 2025).

10. The official site of Metinvest Holding LLC (2025), available at: <https://metinvestholding.com/ua> (Accessed 1 Nov 2025).

11. European Bank for Reconstruction and Development (EBRD) (2025), “Transition Report 2024–25: Country assessment – Ukraine (mining/metals & logistics chapter)”, available at: <https://ebrd.com> (Accessed 1 Nov 2025).

Стаття надійшла до редакції 04.11.2025 р.